

Б Ъ Л Г А Р И Я

Национален доклад за развитието на човека

2 0 0 6

Готови ли сме за фондовете на Европейския съюз?

Предизвикателства и възможности
пред местните участници
в развитието

Авторска група:

Журналистически екип

Илин Станев, Яна Бюрер Тавание

Изследователски и консултантски екип

доц. д-р Васил Маринов, доц. д-р Васил Гарнизов, Даниела Малхасян

Консултативна група за базисните проучвания и доклади:

Марчела Абрашева, изпълнителен директор, ББСС „Галъп Интернешънъл“, *Александър Божков*, съпредседател, Център за икономическо развитие, Гинка *Чавдарова*, изпълнителен директор, Национално сдружение на общините в Р България, *Иван Нейков*, изпълнителен директор, Балкански институт по труда и социалната политика, *Красимир Попов*, директор на дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти“, Министерство на труда и социалната политика, *Бранимир Ханджиев*, главен директор „Международни проекти и организации“, Българска стопанска камара, *Валентин Чавдаров*, директор на дирекция „Национален план за развитие, Агенция за икономически анализи и прогнози, *Славя Христова*, изпълнителен директор, Фондация „Болкан Асист“, *Валери Найденов*, дирекция „Регионална политика и системи за управление, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, *Цветан Симеонов*, заместник-председател, Българска търговско-промишлена палата, *Ташика Габровска*, председател на Управителния съвет, Национална мрежа за бизнес развитие, *Ирина Йорданова*, директор *проекти и комуникации*, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, *Марина Димлова*, програмен специалист, Фондация за развитие на местното самоуправление, *Сашо Пейков*, конфедерален секретар, Конфедерация на труда „Подкрепа“, *Димитрина Тодорова*, изпълнителен директор, Българска асоциация на агенции за регионално развитие и бизнес центрове (БАРДА), *Иван Делчев*, директор на дирекция АКРРДС, областна администрация Хасково.

Специални участници с авторски текстове:

сър Ричард Джоли – почетен професор, изследовател в Института за изследване на развитието към Университета в Съсекс, Великобритания, координатор на проекта „История на ООН“, специален съветник на администратора на ПРООН (1996–2000)

Георги Пирински – председател на 40-ото Народно събрание на Република България

Северин Денюлен – изследовател в Университета Бат, Великобритания, *Ингрид Робейнс* – преподавател в Харвардския университет, *Сабина Аликре* – изследовател в Университета Оксфорд, членки на Асоциация „Човешко развитие и възможности за развитие“

Калина Бозева – изпълнителен директор на Фондация „Междуетническа инициатива за човешки права“, представител на Гражданския съвет към министъра по европейските въпроси

Екип на Програмата на ООН за развитие:

Нийл Буне – постоянен представител, *Лене Йесперсен* – заместник постоянен представител, *Мария Златарева* – помощник постоянен представител, *Мая Няголова* – директор *публични комуникации*, *Хашими Бахлул* – съветник *местно развитие*, Регионален център на ПРООН, Братислава, *Огняна Главусанова*, програмен директор, *Емилиана Живкова*, програмен директор

Координатор по изготвянето на доклада:

Мая Няголова – директор *публични комуникации*, ПРООН.

„Развитието на човека означава най-вече осъществяване на неговия потенциал. Развитието на човека е в това, което хората могат да вършат, това, което могат да бъдат, и тяхната свобода да правят истински избор в живота си.“
(Глобален доклад за развитието на човека, ноември 2006)

Тази идея е залегнала в основите на съвременната българска държава и е вълпътена и в българската конституция от 1991 г.: „Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество.“ Това е и идея, основна за европейската култура – още преди 2350 години Аристотел беше казал: „Очевидно богатството не е доброто, което търсим, защото то е само полезно и съществува заради друго.“ Това „друго“ за нас е възможността хората да реализират потенциала си като човешки същества.

В настоящия доклад става дума за част от начините, по които българите могат да реализират потенциала си. А това, че те имат потенциал, става ясно от постигнатото от тях през последните години – страната се възтанови от тежката финансова и социална криза отпреди само девет години, сега се изгражда като членка на Европейския съюз и дестинация, към която се стичат туристи, а и все повече инвеститори. Друго доказателство можем да намерим във факта, че България е страна, чието ниво на човешко развитие е с 12 места по-високо от класацията ѝ по национален доход. Също така и в значението, което българите отдават на образоваността и в жертвите, които родителите правят, за да дадат на децата си възможност за добро образование.

Че България разполага с възможности да осъществи този потенциал, става ясно от обема на помощта, с която ЕС се ангажира да подкрепи развитието на страната през идните години – близо 12 млрд. евро до 2013 г. Възможностите обаче не се изчерпват с парите. Тук се включват и възможностите за повече инвестиции и по-активна търговия, и по-интензивните контакти със страните, членки на ЕС, и техните граждани – в културната сфера, управлението, бизнеса или опита в местното самоуправление.

Независимо от това, както е добре известно на всички българи, ведно с възможностите България да се изкачва по „стълбата на развитието“ⁱ пред реализацията на нейния потенциал стоят и много препятствия. В настоящия доклад са разгледани основните бариери пред успеха, в това число недостатъчният капацитет на всички партньори – в централните и местни органи на управление, бизнеса и неправителствените организации – за достъп и ефективно използване на фондовете на ЕС на разположение за България. Въпреки че фокусът е върху капацитета, свързан с фондовете на ЕС, въпросите, повдигнати в доклада, се отнасят и до капацитета на държавните органи и на обществото да управлява многобройните други промени, които ще дойдат с членството в ЕС, сред тях и способността за дефиниране и предефиниране на политиките, необходими за развитието на България като страна, членка на ЕС, която е конкурентоспособна и чиито постижения се претворяват в по-високо човешко развитие на всички българи.

Една от ключовите констатации на доклада, базираща се и на мащабни анализи, и на съпоставки с другите страни, членки на ЕС, е, че за да бъде изграден подобен капацитет на местно ниво, трябва да се положат още много усилия. Ако днес бъде направена тази инвестиция в капацитета, ще бъде много по-вероятно членството в ЕС да доведе до бързо и трайно подобрене в развитието на човека, а оттам и до укрепване способността на България да се конкурира в Европа и в световната икономика. Подобна трансформация би била в интерес на всички българи, а също и в интерес на всички европейци.

ⁱ Sachs, J., 2006, The End of Poverty.

Естествено, компонентите на успеха са многобройни – надеждна макроикономическа политика, стабилна и добре функционираща политическа система, правосъдна система, която да се възприема като ефективна и от българите, и от Европа. Тези компоненти обаче не биха съградили по-добър живот за мнозинството български граждани, ако не се постигне чувствително подобрене в капацитета на всички партньори да използват фондовете на ЕС. България би могла да възприеме и по-бавен подход на „учене в процеса на работа“, но при положение че българите са с най-ниските доходи в Европейския съюз и че вече се появяват някои съмнения в ползите от членството в ЕС, а конкуренцията от другите държави реално може да затрудни страната в процеса на „навакване“, тя не може да си позволи лукса да възприеме бавен подход.

Както откроява докладът, добрата новина е, че проблемите се осъзнават от все повече хора. Познанията как да се постигне промяната са вече по-солидни, налице са повече ресурси, в това число и няколко нови инициативи на правителството. Надяваме се този доклад да помогне не българите да надградят върху постигнатото и в този изключително важен момент от историята на страната да създадат условията за изграждането на „благоприятна среда, в която хората могат да се радват на дълъг и съзидателен живот в добро здраве“ⁱⁱ и където развитието „разширява реалната свобода, на която се радва човекът“ⁱⁱⁱ. Програмата на ООН за развитие е трайно ангажирана да продължи да подкрепя българите в този процес.

Нийл Буне
Постоянен представител на ПРООН, България
декември 2006

ⁱⁱ Махбуб ул-Хак.

ⁱⁱⁱ Амартия Сен.

В развитието на една страна рядко се случват чудеса. Вероятно мнозина си представят следващите седем години като своеобразно чудо за България – с присъединяването си към Европейския съюз страната ще получи не само 12224 млрд. евро^{iv}, но и уникални възможности за развитие в рамките на най-големия икономически блок в света.

Резултатите от наглед случайни събития обаче винаги са предопределени от предишни действия на отделни индивиди или на обществото като цяло. Така степента и темповете на желаните промени в България зависят изцяло от подготовката ѝ да се възползва от предоставените възможности, в частност от качеството на използване фондовете на ЕС за икономическо и социално сближаване. Съответно способността на участниците в този процес – администрацията, бизнеса, гражданското общество, да отговорят на поставените предизвикателства е решаваща за качествено подобрене на жизнената среда в България.

Политиката на сближаване на ЕС, средствата за чието осъществяване ще станат достъпни и за България от 1 януари 2007 г., е насочена към преодоляване на разликите и постигане на цялостно развитие в отделните региони и страни членки, включително устойчив растеж, повишаване на заетостта и на конкурентоспособността. Целите на тази политика са в съзвучие с дейността и целите на Програмата на ООН за развитие (ПРООН) за насърчаване на устойчивото човешко развитие, укрепването на социалния капитал и доброто управление.

Концепцията за човешкото развитие стъпва на една основна предпоставка – че хората са най-голямото богатство на всяка страна. Тяхното развитие, знания и стремежи са най-силният и дългосрочен двигател на благосъстоянието. Политиката на сближаване на ЕС също цели икономическо развитие, при което всички социални групи имат възможност да участват, а не единствено постигане на икономически растеж. Затова ПРООН – България, реши в доклада си за човешкото развитие за 2006 г. да разгледа предизвикателствата, пред които е изправена страната в оползотворяването на тези възможности.

България вече се сблъска с класическия феномен на развитието: положителните макроикономически резултати граматично се разминават с тяхното субективно преживяване от обществото – вместо да засилват оптимизма за бъдещето, те раждат песимизъм^v. Подобна ситуация може да се повтори и след присъединяването на България към ЕС, тъй като преките ползи в началния етап няма да бъдат равномерно разпределени. Затова през 2006 г. ПРООН – България, разглежда проблемите с капацитета за съпричастност към фондовете на ЕС през очите на местните участници в развитието – бизнеса, общинските и областните администрации и неправителствения сектор. От тези три групи, както и от централните власти, зависи способността на страната да използва ефективно средствата на ЕС и дали максимален брой хора ще почувстват ползите от членството и ще се включат в развитието на България.

От 1999 г. насам ПРООН последователно обръща внимание върху проблемите на местното и регионалното развитие, като разработва богат инструментариум за оказване на помощ на местните участници в развитието. Дни преди присъединяването на България към ЕС тази база може да бъде използвана за подобряване на подготовката ѝ да се възползва от възможностите, предоставяни от Евросъюза.

Големите възможности често скриват проблемите, които носят – ненапразно китайският йероглиф за възможност означава и риск. Едва ли много хора се съмняват, че европейските фондове няма да допринесат за благосъстоянието на страната. Основният риск, свързан с политиката на сближаване на ЕС, не е, че тя няма да има ефект, а че би могла да има твърде слаб ефект. Както показва опитът на т.нар. „кохезионни страни“ (Ирландия, Португалия, Гърция, Испания), има различни стратегии за осъществяването на тази политика и съответно различни резултати.

По време на преговорите за членство българското правителство успя да договори най-висок размер на подкрепа като процент от brutния вътрешен продукт – 3,6% от БВП в сравнение със страни членки, приети в резултат

^{iv} Финансова перспектива 2007–2013. Агенция за икономически анализи и прогнози, декември 2005.

^v Оптимистична теория за песимизма на прехода, Сдружение „Инициатива Глобална България“, 2003–2004.

на последното разширение. Не бива обаче да се заблуждаваме, че това е само дипломатически успех – процентът е формиран в съответствие с формулата, използвана за определяне на нуждите на всяка друга страна. Брутният вътрешен продукт, измерен в паритет на покупателната способност в страната, е едва 32%^{vi} от този в 25-те страни, членки на ЕС, т.е. България е една от най-бедните държави, които се присъединяват към съюза.

Този факт не трябва да обезсърчава, а да служи като силен мотив за по-ефективно използване на средствата от ЕС за икономическо и социално сближаване.

Докладът споделя виждането, че развитие може да се постигне само ако бизнесът е активно ангажиран и за осъществяването на проектите има стабилна икономическа основа. Финансирането на просто добри идеи може да допринесе за развитието, но само по случайност. В тази връзка присъединяването към ЕС често се разглежда като сблъсък на две концепции за развитие – социална и икономическа. Обикновено се твърди, че по-високата социална защита преняма икономическия растеж или обратното, високата конкурентоспособност неизбежно води до срив на социалните стандарти. Това обаче е изкуствен избор. Без икономическо развитие няма средства за социална политика, а без смислено насочени социални разходи не може да има бърз растеж – той неизбежно би бил екстензивен и никога няма да доведе до догонване на най-развитите държави в ЕС. Така например средствата за достъпно образование следва да се разглеждат не само като социален разход, но и като инвестиция в квалифицирана работна ръка. Пример за това биха могли да бъдат евентуалните инвестиции за включването на ромите в икономиката – от тежест за социалната система те биха се превърнали в допълнителен мотор за стопанския растеж на България.^{vii}

В същото време трябва да се помни, че използването на структурните фондове е публична намеса в развитието и в пазарния механизъм. За прибягването до тях винаги трябва да има ясна обосновка, за да не доведат до обратни ефекти – вместо да решат наличните проблеми, да укрепят статуквото, като финансират неефективни програми, които иначе биха били реформирани. Европейските фондове трябва да бъдат ускорител, а не спирачка за реформите.

Публичната намеса се осъществява с публични средства, т.е. заплаща се от всички данъкоплатци, но облагодетелства пряко само част от тях. Обществото очаква от управляващите да компенсират провала на пазарния механизъм, но в същото време изисква гаранции, че средствата ще бъдат използвани целесъобразно. Затова осигуряването на ефективност и ефикасност на публичните интервенции се свързва задължително с осъществяването на мониторинг и оценка на политиките и програмите, въз основа на които те се реализират. Това става най-добре при участието на представители на местните участници в развитието, които „донесат“ последствията от различните програмни решения на централната администрация. Кой ако не този, за когото са предназначени средствата за развитие, може да прецени ефекта от помощта за развитието?

Във въведението се представят накратко проучванията, които стоят в основата на настоящия Доклад за човешкото развитие – 2006; описват се спецификата на европейската политика за сближаване, и особеностите на бизнеса и неправителствения сектор, местните власти и областните администрации, както и тяхната роля при работата със структурните фондове. Първата, втората и третата глава разглеждат основните параметри на готовността за участие в структурните фондове на трите групи местни участници в развитието – общинските и областните администрации, бизнеса и неправителствените организации. Логиката на тази подредба следва ролята, които трите групи ще играят при участието им в използването на европейските фондове. Четвъртата глава разглежда партньорството като най-прекия път към развитието, като дава за пример добри практики от няколко страни, членки на ЕС, за подобряване на капацитета и представя българския опит на трите групи участници в местното развитие по отношение на сътрудничеството помежду им. Петата глава представя общите изводи на доклада и дава препоръки за засилване на капацитета за участие на местните актьори на развитието в дейността на структурните фондове.

^{vi} Евростат, 2005 г.

^{vii} Сегашната стойност на възможните ползи от включването на ромите според доклад на „Отворено общество“ са от порядъка на 30 млрд. лева, а общата сума, която съюзът ще отпусне на България, ще бъде приблизително същата (като се има предвид и инфлацията).

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	11
<i>Мнение:</i> НАЦИОНАЛНИЯТ ДОКЛАД ЗА ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ И НЕГОВОТО ПО-ШИРОКО ЗНАЧЕНИЕ	12
ОСНОВАТА НА ДОКЛАДА	13
СЪЩНОСТ НА ПОЛИТИКАТА НА СБЛИЖАВАНЕ НА ЕС	16
КОЙ УЧАСТВА В РАБОТАТА СЪС СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ	17
ЕФЕКТЪТ НА ПАРТНЬОРСТВОТО	19
МЯСТОТО НА РЕАЛНИТЕ УЧАСТНИЦИ В РАЗВИТИЕТО	19
ГЛАВА 1. ОБЩИНИ И ОБЛАСТНИ АДМИНИСТРАЦИИ	23
1.1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ	23
1.2. САМООЦЕНКА НА ГОТОВНОСТТА ЗА УЧАСТИЕ В ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ	24
1.3. ОПИТ В РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИ	30
1.4. ОПИТ ОТ УЧАСТИЕ В ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ	32
1.5. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И ПАРТНЬОРСТВА	36
<i>Мнение:</i> МЕСТНИТЕ УЧАСТНИЦИ В РАЗВИТИЕТО	40
1.6. РАЗВИТИЕ НА КАПАЦИТЕТ	41
1.7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	43
ГЛАВА 2. БИЗНЕС	45
2.1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ	45
2.2. САМООЦЕНКА НА ЖЕЛАНИЕТО И ГОТОВНОСТТА ЗА УЧАСТИЕ В УСВОЯВАНЕТО НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ	46
2.3. ОПИТ В РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИ	55
2.4. ОПИТ ОТ УЧАСТИЕ В ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ	58
2.5. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И ПАРТНЬОРСТВА	60
2.6. РАЗВИТИЕ НА КАПАЦИТЕТА	65
<i>Мнение:</i> РАЗВИТИЕТО НА ЧОВЕКА И ТЕОРИЯТА НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ	68
ГЛАВА 3. НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ	71
3.1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ	71
3.2. САМООЦЕНКА НА ЖЕЛАНИЕТО И ГОТОВНОСТТА ЗА УЧАСТИЕ В РАБОТАТА ПО СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ	72
3.3. ОПИТ В РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИ	80
3.4. ОПИТ ОТ УЧАСТИЕ В ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ	83
<i>Мнение:</i> ЗА АВТЕНТИЧНО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО	85
3.5. ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И ПАРТНЬОРСТВА	87
3.6. РАЗВИТИЕ НА КАПАЦИТЕТА	93
3.7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	95

ГЛАВА 4. ПАРТНЬОРСТВОТО – ПОУКИ ОТ ОПИТА НА СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ	97
4.1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ	97
4.2. ПАРТНЬОРСТВА В ПЛАНИРАНЕТО И ПРОГРАМИРАНЕТО	99
4.3. ПАРТНЬОРСТВА ЗА ПРОЕКТИ МЕЖДУ ПУБЛИЧНИЯ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	103
4.4. ПАРТНЬОРСТВА В НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	106
4.5. ПАРТНЬОРСТВА МЕЖДУ ОБЩИНИТЕ	108
4.6. ПАРТНЬОРСТВА ЗА ПОДКРЕПА НА МАЛКИТЕ ОБЩИНИ И ОБЩИНИТЕ В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ	110
4.7. ОБОБЩЕНИЕ	112
ГЛАВА 5. ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ	117
<i>Мнение:</i> ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ОТ ЧЛЕНСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ И РОЛЯТА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ	123
5.1. КОНКРЕТНИ ДЕФИЦИТИ	124
5.2. ПРЕПОРЪКИ	128

КАРЕТА И ГРАФИКИ

Карета

Карета 1: Какво разбираме под „капацитет“?	13
Карета 2: Структурните фондове	17
Карета 3: Мащабът на подкрепата	17
Карета 4: Из доклад на Европейската комисия, септември 2006 г.	19
Карета 5: Типичните роли на общността за развитие	21
Карета 6: Децентрализацията в България	23
Карета 7: От обявяващите се за по-скоро подготвени за използване на СФ общини	25
Карета 8: Финансова адекватност	27
Карета 9: Не могат да отделят средства за подготовката на проекти	28
Карета 10: Трудности с проектите според големината на общините	32
Карета 11: Най-важни нужди от развитие на капацитета според размера на общините	41
Карета 12: Готви ли се бизнесът за ЕС?	45
Карета 13: Желание и мотиви за участие	47
Карета 14: Как бизнесът си представя своето участие в европейските фондове чрез проекти	48
Карета 15: Конфликтните роли	49
Карета 16: Желанието за участие	49
Карета 17: Начини за предоставяне на подкрепа	50
Карета 18: Хипотетичният профил на най-неподготвената фирма би изглеждал по следния начин	51
Карета 19: Реалната картина на неподготвеността	51
Карета 20: Обучението	52
Карета 21: Профилът на най-неподготвените фирми с оглед на обучението е следният	53
Карета 22: Никакъв опит за работа на проектен принцип нямат	56
Карета 23: При най-важните трудности се наблюдават следните различия между фирмите	57
Карета 24: Взаимодействието бизнес – публична администрация	60
Карета 25: Организации за подкрепа на бизнеса за СФ	65
Карета 26: Ползи от сътрудничеството	65
Карета 27: Типология на НПО	72
Карета 28: Конфликтните роли	75
Карета 29: Зависимости	75
Карета 30: Проблеми в капацитета	77
Карета 31: Обучение	77
Карета 32: Усещане за корупция	82

Карета 33: Принципът на партньорството	99
Карета 34: Някои важни характеристики на изследваните страни	100
Карета 35: Добра практика	102
Карета 36: Добра практика	104
Карета 37: Добра практика	105
Карета 38: Добра практика	106
Карета 39: Добра практика	109
Карета 40: Добра практика	110
Карета 41: Добра практика	112
Карета 42: Илюзии и реалност	119

Графики

Графика 1: Участници в използването на средства от структурните фондове	19
Графика 2: Дял на специалистите с висше образование по групи общини	25
Графика 3: Брой на служителите, ангажирани пряко с подготовка и изпълнение на проекти по групи общини	26
Графика 4: Възможности на общините да съфинансират проекти, 2004–2006	27
Графика 5: Възможности за съфинансиране според размера на общините	28
Графика 6: Информираност на общинските администрации за структурните фондове	29
Графика 7: Промени в капацитета за разработване на проекти по размер на общините (2004–2006 г.)	30
Графика 8: Влияние на възможностите за съфинансиране и за инвестиране в разработването на проекти върху опита с проекти	31
Графика 9: Опит на общините в партньорства за проекти	33
Графика 10: Включване на различни групи заинтересовани в общинското планиране	34
Графика 11: Степен на изпълнение на общинските планове, 2006 г.	35
Графика 12: Значение на партньорството за използването на структурните фондове според общините	36
Графика 13: Значение на партньорството за използването на структурните фондове според областите	36
Графика 14: Оценка на взаимодействието на общините с други организации при подготовката и изпълнението на проекти	37
Графика 15: Оценка на взаимодействието на областната администрация с други организации при разработването и изпълнението на проекти	38
Графика 16: Трудности пред междуобщинското сътрудничество според общините и областите	39

<i>Графика 17:</i> Оценка на значението на регионалните асоциации на общини според общините	39	<i>Графика 34:</i> Преобладаващ досега и предпочитан тип обучение	67
<i>Графика 18:</i> Приоритетни нужди за повишаване на капацитета на общините в зависимост от собствената им оценка за готовността за използване на структурните фондове	41	<i>Графика 35:</i> Най-подходящите „гостафчици“ на информация, подкрепа и обучение според бизнеса	67
<i>Графика 19:</i> Получавано и предпочитано обучение в области, свързани с подготовката за структурните фондове от областите и общините (2004–2006 г.)	42	<i>Графика 36:</i> Желание на НПО за използване на СФ на ЕС	73
<i>Графика 20:</i> Желание на бизнеса за участие в използването на СФ на ЕС	46	<i>Графика 37:</i> Желаните роли в използването на СФ	74
<i>Графика 21:</i> Желани роли на бизнеса при използване на СФ ..	48	<i>Графика 38:</i> Готовност на НПО за участие в използването на структурните фондове (самооценка)	76
<i>Графика 22:</i> Готовност на бизнеса за участие в използването на структурните фондове (самооценка)	51	<i>Графика 39:</i> Възможности на НПО за съфинансиране и за финансиране на разработването на проекти	79
<i>Графика 23:</i> Възможности на бизнеса за съфинансиране и за финансиране на разработването на проекти	53	<i>Графика 40:</i> Информираност на НПО по въпросите на СФ	79
<i>Графика 24:</i> Информираност на бизнеса за структурните фондове на ЕС	54	<i>Графика 41:</i> Структура на НПО според броя на одобрените проекти	80
<i>Графика 25:</i> Структура на одобрените проекти на фирми за последните 5 години по източници на финансиране	56	<i>Графика 42:</i> Структура на одобрените проекти на НПО за последните 5 години по източници на финансиране	81
<i>Графика 26:</i> Структура на фирмите според броя на одобрените проекти	56	<i>Графика 43:</i> Използване на консултантска помощ от НПО	82
<i>Графика 27:</i> Използване на консултантска помощ от бизнеса	58	<i>Графика 44:</i> Удовлетвореност на НПО от участие в планирането	85
<i>Графика 28:</i> Удовлетвореност на бизнеса от участие в планирането	59	<i>Графика 45:</i> Удовлетвореност на НПО от взаимодействието с публичната администрация във връзка с планирането и с разработването и изпълнението на проекти	87
<i>Графика 29:</i> Удовлетвореност на бизнеса от взаимодействието с публичната администрация във връзка с планирането, разработването и изпълнението на проекти	61	<i>Графика 46:</i> Удовлетвореност на НПО от взаимодействието им с други НПО	90
<i>Графика 30:</i> Удовлетвореност на бизнеса от взаимодействие с други фирми и НПО	63	<i>Графика 47:</i> Основни трудности и пречки за взаимодействие и сътрудничество между неправителствените организации	91
<i>Графика 31:</i> Основни трудности и пречки за взаимодействие и сътрудничество между фирмите	64	<i>Графика 48:</i> Оценка на асоциации на НПО, включваща и въпроси за СФ	92
<i>Графика 32:</i> Оценка на полезността на регионални и местни асоциации на бизнеса, работещи по подготовката за структурните фондове	65	<i>Графика 49:</i> Приоритетни нужди на НПО	93
<i>Графика 33:</i> Нужди от развитие на капацитета на бизнеса	66	<i>Графика 50:</i> Преобладаващ досега и предпочитан тип обучение	94
		<i>Графика 51:</i> Най-подходящите „гостафчици“ на информация, подкрепа и обучение според НПО	95
		<i>Таблица 1:</i> Степен на познаване и оценка на плановете и програмните документи	35